

Celebris fuit jam inde ab anno c10cccxlvi insigni Litterarum & Sapientiae Gymnasio, quod iis temporibus constitutum est a *Ruperto* seniore Principe Palatino, qui etiam ad ejus curam Marfilium quendam Ultraiectinum Parisiis evocavit. Ex eo semper incluta fuit Doctorum & Studiosorum frequentia. Inter Doctores celebres fuere Rodolphus Agricola, Ioannes Dalburgius, Ioannes Virdungus, Gulielmus Xilander, Thomas Erastus, Zacharias Ursinus, atque alii plurimi. Porro universus Palatinatus in quatuor Præposituras tributus est, quas illi *Ampten* vocant, Heydelbergensem, Alzæensem, Neostadiensem, & Mosbachensem, ab Urbibus Heydelberga, Alzæa, Neostadio & Mosbaco nuncupatas. Sunt præterea *Bretta*, Opidum mediocre ad Salzam fluvium Patria Philippi Melanchthonis, summi Liberalium Artium Magistri: *Ladeburgum*, a Castris Latinis Peucero dictum, pignori datum est Duci Ruperto Seniori pro media ejus parte anno c10cccxxi. Altera medietas obvenit Episcopo VVormaciensi, Eidem Principi vendidit Sifridus a Stralenberg anno c10cccxlvi Opidum *Schriessen* & Castrum Stralenberg. Et anno c10cccxlii Opidum *Weinheim* per arbitros est memorato Principi adjudicatum, quod antea Episcopus Moguntinus possederat. Sunt item, *Cauba*, *Gelhusen*, *Sintzon*, *Luden* ad Tuberum flu. *Oppenheim*, *Cæsarea Lutra*, *Ingelheimum*, *Loevensteinum*: in Brucinia Ditione *Bruxella*, & alia, quæ in Tabula obvia sunt, ut & Arces & Pagi. Flumina præcipua sunt *Rhenus* & *Necarus*. Hic medium Palatinum secat irrigatque, ac prope Ladeburgum Rheno immergitur, Veteribus *Nicer* dictus: Piscium & imprimis Mullorum, quos vulgo *Barbones* vocant, sæcundus, si quis alius Amnis. Descendunt quoque per hunc fluvium continuæ lignorum rates, ex Ottonica Silva, quæ ex Necaro in Rhenum deferuntur. Ignobiliore sunt *Tuberus*, *Lutherus*, *Jaxtus* alique. Regio universim tum montuosa, tum campestris: Montes habet insignes in quibus præstantissima Vina decoquuntur. Nec desunt Silvæ opimas venationes præbentes. Inter Silvæ ea est quæ dicitur *Ottonica* sive *Ottonis*: estque Pars Hercyniæ Silvæ. Latitudo ejus extenditur a Neccaro usque ad Mœnum, & Longitudo a montana via vulgo *Bergstras*, usque ad Tuberum flu. Sed hæc hæcenus. Multa in Palatinatu Tempia, multa etiam fuerunt monasteria, inter quæ *Laurissense* vulgo *Lorsch*, per Carolum magnum, aut ut alii putant per Pipinum constructum: de cujus Bibliotheca sic Munsterus: Non est locus in Germania, ubi vetustior quàm in hoc Monasterio Bibliotheca fuerit. Vidi ibi exemplar unum quod manu Virgilii scriptum titulus præmonebat. Inventus est ibi quoque ultimus liber Ammiani Marcellini, qui & jam publicatus est, scriptus majusculis tantum literis. Ioannes Dalgurbius Episcopus VVormaciensis, Vir Doctissimus, transtulit inde ad Bibliothecam Ladenburgensem meliores quoque codices. Ceterum Sextus Circulus Imperii est quatuor Electorum, qui sunt: Comes Palatinus Rheni: Archiepiscopi *Mens*, *Trier*, & *Coln*. Civitates libere sunt *Menz*, *Coln*, *Trier*, *Gelenhausen*. Principes & Domini: Palatinus cum suo Territorio: Com. *Nassau*, & *Beilstein*: *H. Reifferscheidt*, & *Rheineck*: *Teutsch Ordens Hern* in *Coblentz*: Abb. *S. Maximini* proximè *Trier*: Præpositus *Seltz*, *H. Nider Eisenburg*. Sed hæc hæcenus, ad Ducatum Wirtembergensem transeo.

Flumina

Montes

Silva

Opera publica

Bibliotheca